הן ומגרשיהן א) הן ומגרש למיסתרינהו קיימי אמר רב אשי איצטריך סד"א אדמסתתרי מסתתרי אי מיזדבני ליחלטו קמ"ל תנו רבנן [1]כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו ב)מה ת"ל מנין לכהן שהקדיש [א]שדה חרמו שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים והרי היא תחת ידי תהא שלי ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ"ש ת"ל והיה השדה בצאתו ביובל קודש לה' כשדה החרם וכי מה למדנו משדה החרם מעתה ה"ז בא ללמד ונמצא למד מקיש שדה חרמו לשדה אחוזה של ישראל מה שדה אחוזה של ישראל יוצא מתחת ידו ומתחלקת ב) לכהנים אף שדה חרמו יוצא מתחת ידו ומתחלקת לאחיו הכהנים אמר מר ג) בשל אחרים אני זוכה מי דמי התם זוכה בעלמא הכא קא שקיל ליה ד) אמר רמי בר חמא איצטריך ס"ד אמינא הואיל וכתיב [2]ואיש את קדשיו לו יהיו הא נמי כי קדשיו דמיא מי דמי קדשיו לאו ברשותו הכא ברשותו אלא אמר רב נחמן איצטריך סד"א הואיל וכתיב [3]כי אחוזת עולם הוא להם הא נמי אחוזתו היא קמ"ל אחוזתו אחוזתו אין חרמו לא:

הדרן עלך המוכר שדהו
וסליקא לה מסכת ערכין

הן ומגרשיהן. כשהן מוקפות חומה: **והא למיסתרינהו קיימי.** כדאמר (לעיל דף לג:) אין עושין אותן טירין וכרכים: **סד"א אדמסתתרי.** ה) כל זמן שלא נסתרו אם מכרום קודם סתירתן ליחלטו קמ"ל: **מה ת"ל.** כשדה החרם מה בא שדה החרם ללמד על שדה היוצאה לכהנים ביובל: **שדה חרמו.** שדה שהחרים ישראל והגיעה לחלקו: **הואיל ויוצאה לכהנים.** אם לא יגאלנה שהרי היא שלו כשדה אחוזה ועכשיו הרי היא תחת ידי כו': **בשל אחרים אני זוכה.** אם היה שדה אחוזת ישראל יוצאה לכהנים ביובל היה לי חלק בה: **מה שדה אחוזה של ישראל.** אם גאלה כהן מיד הקדש יוצאה מידו ביובל ומתחלקת לכל אחיו הכהנים כדאמר באידך פירקא בפרק אין מקדישין (לעיל דף כה:) אף זו כו': (א) **הכא קא שקיל ליה** ו) **כו': ואיש את קדשיו לו יהיו.** ודרשינן ליה בהגוזל בב"ק (דף קט:) מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה אם יש עליו להביא חטאת או המנדב עולה או שלמים אין צריך לחתם לאנשי משמר אלא הוא עצמו מקריב ויטול העור ואוכל הבשר ת"ל ואיש את קדשיו לו יהיו: **קדשיו לאו ברשותו.** ולאו מכח דידיה קא שקיל להו אלא מקריב אימוריהם: **הכא ברשותו.** כלומר מכח דידיה קא שקיל להו ולא משלחן גבוה בשכר עבודה: **אלא אמר ר"נ.** להכי איצטריך למכתב ז) (ב) החרם דסד"א כו' והאי נמי אחוזתו היא ואם הקדישה ולא גאלה לא תצא לכהנים ביובל אלא יהא לו רשות לגאלה לעולם: **קמ"ל.** היקש דאיתקש שדה החרם לשדה אחוזתו של ישראל דתצא מתחת ידו ותתחלק לכהנים דאחוזתו היא דיש לה גאולת עולם אבל חרמו לא הויא כאחוזה ליגאל לעולם:

הן ומגרשיהן למיסתרינהו קיימי. וא"ת מאי נפקא מינה אם נסתרו כיון שהיו מוקפות חומה מעיקרא דהא תניא לעיל אשר לו חומה ואע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן ושמא י"ל דאתיא כרבי ח) אלעזר בר' יוסי ושאני הכא כיון שהם ראויות שלא יהא להם חומה לא תועיל להם קדושת חומה שהיה קודם לכן ט) כאילו לא היתה מעולם:

מי דמי התם זוכה. והכא נמי הוי מצי למיפרך י) כשהוא זוכה בשל אחרים והוי במשמר שלו אבל הכא רצה לזכות משמר אחר והיא אינה מתחלקת לכהנים של משמר אחר כדפי' לעיל (דף כה.) אלא דעדיפא מינה פריך יא) שאפילו בזה משמרתו כשיוצאה לכהנים אין לזכות מהאי קל וחומר:

אמר רמי בר חמא איצטריך כו' [אלא] אמר רב נחמן [איצטריך] ס"ד כו'. ואם תאמר מאי היא דנאמר ודין הוא והלא אין לנו לומר שזוכה בו מטעם קל וחומר אלא מטעם דכתיבי קראי ג)דאיש כי יקדיש לרמי בר חמא ולאחוזת עולם לרב נחמן וי"ל דמכל מקום ניחא ליה לאיתויי קל וחומר כן מסברא:

הא קא משמע לן אחוזתו אחוזתו אין חרמו לא. ואם תאמר הא לעיל ילפינן יב) מהקישא דמקיש שדה חרמו לשדה אחוזה לישראל ומאי דריש ליה הכא מאחוזתו ויש לומר דהכי פירושו קא משמע לן מאחוזתו של כהן דאחוזתו דוקא יש לה גאולת עולם ואינה מתחלקת לכהנים ביובל אבל שדה חרמו מתחלק לכהנים ביובל ד)מהיקשא דמקשינן ליה לשדה אחוזה של ישראל ולא הויא כשדה אחוזתו ליגאל לעולם וכן פרש"י:

מסורת הש"ס

א) [לעיל כט.], ב) נ"א כרי כר"א נמי שאני הכא כו' ל"ק, ג) גי' ל"ק דאיש את קדשיו, ד) עי' ל"ק.

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מה שדה וכו' אף זו כו' הס"ד ואח"כ מ"ה ה"ג הכא: (ב) ד"ה אלא וכו' למכתב כשדה החרם דסד"א:

◆

מוסף רש"י

שהקדיש שדה חרמו. שדה שהחרים ישראל והגיעה לחלק כהן זה, שלא יאמר הואיל וכשיגיע יובל אם לא אפדנה אני מיד גזבר ויגאלנה אחר מתחלק לכהנים ביובל, כדין מקדיש שדה אחוזה, דהא שדה חרם לגבי כהן אחוזה היא, כדכתיב כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו, ועכשיו שאני מחזיק בה תהא שלי, שהרי דין הוא, **בשל אחרים אני זוכה.** אם היה ישראל מקדיש שדה אחוזתו כשהגיע יובל מתחלק לי, בשל עצמי לא כל שכן (לעיל כה.). **ת"ל כו' כשדה החרם.** והאי קרא במקדיש שדה אחוזה כתיב (שם). **מה שדה אחוזה.** שמקדיש ישראל ונגאלה אחר מן הכהנים יצאה מידו ביובל ומתחלק לכל בני המשמר. כדאמר בפירקין דלעיל (כה:) אחוזתו שלו ואין זו שלו, אף שדה חרמו כו' (לעיל כט.).

הדרן עלך מסכת ערכין

עין משפט
נר מצוה

נח א מיי' (פ"ד מהלכות ערכין הלכה טו) (פ"ו שם הלכה ו):

◆

תורה אור השלם

1. וְהָיָה הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַייָ כִּשְׂדֵה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ: ויקרא כז כא
2. וְאִישׁ אֶת קֳדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה: במדבר ה י
3. וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם: ויקרא כה לד

◆

שיטה מקובצת

א) ומגרשיהן והא למסתרינהו ותיבות הן ומגרש נמחק: ב) ומתחלקת לאחיו הכהנים אף: ג) מר ודין הוא בשל כו'. וקצת מזה בב"ק ק"ט: ד) ליה ס"ד כולה אמר: ה) עד שלא תיבות כל זמן נמחק: ו) ליה כולה תיבת כו' נמחק: ז) למכתב כשדה החרם: ח) כר' ישמעאל בר' יוסי דפליג עליה דקסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא אי נמי אפילו כר"א ברבי יוסי: ט) לכן והוי ליה כאילו: י) למיפרך מי דמי התם כשהוא: יא) פריך. ס"א דאפילו פגע יובל במשמרתו אין לו זכות בה: יב) ילפינן לה מהיקישא:

הדרן עלך המוכר וסליקא לה מסכת ערכין

הדרן עלך המוכר שדהו וסליקא לה מסכת ערכין

רבינו גרשום

הארץ]: תרגמה רב יוסף. כלומר כי האי גוונא אפשר למיהוי להו בתי ערי חומה: שנפלו להם. ערים בירושה מוקפות חומה מאבי אבי ישראל: הן ומגרשיהן. כלומר עם חומותיהן: ומגרשיהן למיסתרינהו קיימי. כלומר הא עומדין ליסתור חומתן שהרי אין עושין אותן לא טירין ולא כרכין ואכתי לית להו בתי ערי חומה: [אפילו הכי איצטריך גאולת עולם סד"א אדמיסתתרי איסתורי. כלומר מקמי דליסתרי אי מיזדבני ליחלטו קמ"ל גאולת עולם: שדה חרמו. שהחרימה ישראל ובאתה ליד כהן והקדישה ולא הספיק לגאלה עד שפגע בו יובל: שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהנים ביובל. דהאי כהן שמקדיש שדה חרמו הרי כאילו הקדיש שדה אחוזתו ולא גאלה שיוצאה לכהנים ביובל: בשל אחרים. שדה שהקדישה ישראל ולא גאלה שיוצאה לכהנים אני זוכה בה: בשל עצמי לא כל שכן. שאזכה בה שלא תצא מתחת ידי: מה שדה אחוזה של ישראל. שהקדישה ישראל ולא גאלה שיוצאה מיד הקדש לכהנים ביובל וגאלה אחר כן הכהנים יוצאה מידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים כדאמר לעיל בפרק המקדיש שדהו שאחוזתו שלו ואין זו שלו אלא של כל הכהנים: אף שדה חרמו יוצאה. ומתחלקת לכל אחיו הכהנים]: מי דמי התם. קא זכי בעלמא. דרחמנא זכי ליה שדה אחוזה של ישראל היוצאה לכהנים עם שאר הכהנים: הכא קא שקיל ליה כוליה. כלומר מאי זכה שיתפוס שדה חרמו לעצמו: אמר רמי בר חמא. אכתי איצטריך דסד"א דהאי ודין הוא ודינא הוי הואיל וכתיב ואיש את קדשיו לו יהיו [ומפרש בסיפרי מנין לישראל שהיה מודר הרוחה לכהן ע"ג קרקע מנין שכל כהן שיבא שם באותה שעה שהוא מודר שיש לו חלק בהן כמו זה הראשון ת"ל איש את קדשיו לו יהיו] כלומר לכולן בשוה: יכול אפילו מודר לו לתוך קופתו של ראשון שיזכה אחר [עמו] ת"ל אשר יתן לכהן לו יהיה ולא לאחר סד"א כי היכי דזוכה בקדשים שנוטל חלקו עם כהן ראשון אם בא עד שלא מדד לו שאינו יכול לדחותו [והאי שדה חרמו כי קדשיו דמי ולא יהא אדם יכול לדחותו אלא תהא שלו להכי איצטריך היקישא]: מי דמי. האי קדשים לאו ברשותו ניתנו אלא ברשות ישראל ניתנו [בעלמא] קא זכי ליה רחמנא הכא האי שדה חרמו ברשותו הוא [וברשותו] כאן זכי ליה ולאו דינא הוא: איצטריך סד"א הואיל וכתיב כי אחוזת עולם היא להם. דהדרא ליה ביובל ואינה יוצאה מידו האי נמי שדה חרמו אחוזתו היא ולא תצא מתחת ידו להכי איצטריך היקישא דאחוזתו היא שלו אבל שדה חרמו לא אלא תצא מתחת ידו ותתחלק לאחיו הכהנים. לשון מורי הגאון. קדשיו לאו ברשותו א) דמוקי ליה להאי קרא בגזל הגר ומת שמשלם קרן וחומש לכהנים [ואשם למזבח]: אין עושין שדה מגרש. אותן אלף אמה שסביב לעיר שהן אויר לנוי העיר אין עושין אותן שדה שאין זורעין אותן ולא שדה שהוא לזריעה אין עושין אותו מגרש: בד"א בערי הלוים. כדאמר בגמרא לא ישנה: ולא עיר מגרש שלא יחריבו ערי ישראל. שלא יחריב עיר שהיא מיושבת לעשותה מגרש אויר מפני שלא ישנה [אותה] מכמות שהיא: הדרן עלך המוכר שדהו ותשלום מסכת ערכין

א) עי' ב"ק דף ק"ט דמשמע דמיירי בכהן שבא להקריב קרבנותיו במשמר שאינו שלו דמ"מ עבודתה ועורה שלו ע"ש ואולי בר"ג מסמיך ליה לקרא דגזל הגר דדרשינן ממוסף דהך קרא נמי מיירי בגזל הגר וכגון בכהן שגזל את הגר דיכול להקריב האשם במשמר אחר ועבודתה ועורה שלו.